

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MACIEJ SZPUNAR
της 22ας Ιανουαρίου 2019¹

Υπόθεση C-694/17

Pillar Securitisation Sàrl
κατά
Hildur Arnadottir

[αίτηση του Cour de cassation
(Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Λουξεμβούργο)
για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]

«Προδικαστική παραπομπή – Διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις – Σύμβαση του Λουγκάνο II – Οδηγία 2008/48/ΕΚ – Σύμβαση πιστώσεως – Έννοιες του “καταναλωτή” και του “ξένου σκοπού προς την επαγγελματική δραστηριότητα”»

I. Εισαγωγή

1. Η παρούσα αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά τη σχέση μεταξύ των ορισμών της έννοιας του «καταναλωτή» σε δύο διαφορετικές νομικές πράξεις, οι οποίες εμπίπτουν στην ερμηνευτική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου.
2. Ειδικότερα, εν προκειμένω, το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Λουξεμβούργο) ερωτά το Δικαστήριο αν πρόσωπο που έχει συνάψει σύμβαση δανείου η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2008/48/ΕΚ², δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, επειδή το συνολικό ποσό της πιστώσεως που χορηγήθηκε βάσει της συμβάσεως αυτής υπερβαίνει τα 75 000 ευρώ, πρέπει αυτομάτως να θεωρηθεί ότι δεν είναι καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 15 της Συμβάσεως για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις³.
3. Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν μια έννοια που υπάρχει στην οδηγία 2008/48, η οποία εναρμονίζει ορισμένους ουσιαστικούς κανόνες σχετικά με τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστωσης, έχει αποφασιστική επιρροή για την ερμηνεία ενός κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας που ο νομοθέτης θέσπισε για την προστασία των καταναλωτών στις διασυνοριακές

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

² Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2008, L 133, σ. 66, και διορθωτικά ΕΕ 2009, L 207, σ. 14, ΕΕ 2010, L 199, σ. 40, και ΕΕ 2011, L 234, σ. 46).

³ Σύμβαση που υπεγράφη στις 30 Οκτωβρίου 2007 (ΕΕ 2009, L 147, σ. 5), της οποίας η σύναψη εγκρίθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με την απόφαση 2009/430/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2008 (ΕΕ 2009, L 147, σ. 1) (στο εξής: Σύμβαση του Λουγκάνο II).

διαφορές τους με επαγγελματίες. Επομένως, η παρούσα υπόθεση θα παράσχει στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να αναπτύξει την πρόσφατη νομολογία του, η οποία αποκρυσταλλώθηκε στις αποφάσεις *Varenik*⁴ και *Kainz*⁵, σχετικά με την αναζήτηση συνοχής μεταξύ των εννοιών του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου εντός του συστήματος του δικαίου της Ένωσης.

II. Το νομικό πλαίσιο

A. Η Σύμβαση του Λουγκάνο II

4. Ο τίτλος II της Συμβάσεως του Λουγκάνο II, ο οποίος επιγράφεται «Διεθνής δικαιοδοσία», περιλαμβάνει, στο τμήμα 4, το οποίο επιγράφεται «Διεθνής δικαιοδοσία σε συμβάσεις καταναλωτών», το άρθρο 15, το οποίο προβλέπει, στην παράγραφο 1:

«Σε συμβάσεις που ο σκοπός τους μπορεί να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου που τις καταρτίζει, του καταναλωτή, η διεθνής δικαιοδοσία καθορίζεται από τις διατάξεις του παρόντος τμήματος, με την επιφύλαξη του άρθρου 4 και του άρθρου 5, παράγραφος 5:

- α) όταν πρόκειται για πώληση ενσωμάτων κινητών με τμηματική καταβολή του τιμήματος· ή
- β) όταν πρόκειται για δάνειο με σταδιακή εξόφληση ή για άλλη πιστωτική συναλλαγή συνδεδεμένη με τη χρηματοδότηση αγοράς ενσωμάτων κινητών· ή
- γ) σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, όταν η σύμβαση καταρτίστηκε με πρόσωπο το οποίο ασκεί εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες στο έδαφος του δεσμευμένου από την παρούσα σύμβαση κράτους στο οποίο έχει την κατοικία του ο καταναλωτής ή το οποίο κατευθύνει με οποιοδήποτε μέσον τέτοιου είδους δραστηριότητες σ' αυτό το κράτος μέλος ή σε διάφορα κράτη, συμπεριλαμβανομένου του εν λόγω κράτους, και η σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο των εν λόγω δραστηριοτήτων.»

5. Κατά το άρθρο 16, παράγραφος 2, της Συμβάσεως αυτής:

«Η αγωγή του αντισυμβαλλόμενου κατά του καταναλωτή μπορεί να ασκηθεί μόνον ενώπιον δικαστηρίων του δεσμευμένου από την παρούσα σύμβαση κράτους, στο έδαφος του οποίου έχει την κατοικία του ο καταναλωτής.»

6. Το άρθρο 23 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II επιτρέπει στους συμβαλλόμενους να απονέμουν, μέσω συμφωνίας, διεθνή δικαιοδοσία, για την εκδίκαση διαφορών που έχουν ανακύψει ή που θα ανακύψουν από συγκεκριμένη έννομη σχέση, σε δικαστήριο ή δικαστήρια κράτους δεσμευμένου από την εν λόγω Σύμβαση. Ωστόσο, όσον αφορά τις δίκες σχετικά με τις κατά το τμήμα 4 της Συμβάσεως αυτής συμβάσεις καταναλωτών, το άρθρο 17 ορίζει:

«Παρέκκλιση από τις διατάξεις του παρόντος τμήματος είναι δυνατή μόνο με συμφωνίες:

1. μεταγενέστερες από τη γένεση της διαφοράς· ή
2. που επιτρέπουν στον καταναλωτή να προσφύγει και σε άλλα δικαστήρια εκτός από αυτά που προβλέπονται στο παρόν τμήμα· ή

4 Απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

5 Απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 2014 (C-45/13, EU:C:2014:7).

3. που, έχοντας συναφθεί ανάμεσα σε καταναλωτή και αντισυμβαλλόμενο με κατοικία ή συνήθη διαμονή, κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης, στο ίδιο δεσμευόμενο από την παρούσα σύμβαση κράτος, απονέμουν διεθνή δικαιοδοσία στα δικαστήρια αυτού του κράτους, εκτός αν το δίκαιο του συγκεκριμένου κράτους απαγορεύει τέτοιες συμφωνίες.»

B. Η οδηγία 2008/48

7. Κατά την αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας 2008/48:

«Οι ορισμοί που περιέχονται στην παρούσα οδηγία καθορίζουν το εύρος της εναρμόνισης. Η υποχρέωση των κρατών μελών να εφαρμόζουν τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας θα πρέπει, συνεπώς, να περιορίζεται στο πεδίο εφαρμογής της, όπως οριοθετείται από τους ορισμούς αυτούς. Ωστόσο, η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να εμποδίζει τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, τις οικείες διατάξεις σε τομείς που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της. Με αυτό τον τρόπο, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να διατηρούν ή να θεσπίζουν νομοθετικές διατάξεις αντίστοιχες προς τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας ή προς ορισμένες από τις διατάξεις της σχετικά με συμβάσεις πίστωσης που δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, π.χ. συμβάσεις πίστωσης που αφορούν ποσά κάτω των 200 ευρώ ή άνω των 75 000 ευρώ [...]».

8. Το άρθρο 2 της ως άνω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», προβλέπει:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις συμβάσεις πίστωσης.

2. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στις:

[...]

γ) συμβάσεις πίστωσης που αφορούν συνολικό ποσό πίστωσης μικρότερο των 200 ευρώ ή μεγαλύτερο των 75 000 ευρώ·

[...]».

9. Το άρθρο 3, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/48 ορίζει ότι ως «καταναλωτής» νοείται «κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, με τις δικαιопραξίες που καλύπτει η παρούσα οδηγία, επιδιώκει σκοπούς που είναι άσχετοι με την εμπορική, επιχειρηματική ή επαγγελματική δραστηριότητά του».

III. Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης

10. Η αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης, Hildur Arnadottir, κάτοικος Ισλανδίας, συνήψε, τον Μάρτιο του 2005, δάνειο ποσού άνω του ενός εκατομμυρίου ευρώ με την εταιρία Kaupthing Bank Luxembourg. Σκοπός του δανείου ήταν να δοθεί στην αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης η δυνατότητα να αποκτήσει μετοχές της ισλανδικής εταιρίας Bakkavör Group hf, της οποίας η ίδια ήταν ένα από τα διευθυντικά στελέχη. Το δάνειο ήταν επιστρεπτέο με εφάπαξ πληρωμή το αργότερο την 1η Μαρτίου 2010.

11. Η πληρωμή της πιστώσεως εξασφαλίστηκε με εγγύηση του Bakkavör Group, η οποία υπεγράφη από την αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης και από άλλο ένα διευθυντικό στέλεχος της εν λόγω εταιρίας.

12. Στη συνέχεια, η Kaupthing Bank Luxembourg διασπάστηκε σε δύο οντότητες. Η μία εξ αυτών, η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης, εταιρία Pillar Securitisation Ssàrl, ζήτησε ενώπιον των δικαστηρίων του Λουξεμβούργου την απόδοση του δανείου που είχε λάβει η αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης, επικαλούμενη ρήτρα της δανειακής συμβάσεως προβλέπουσα παρέκταση διεθνούς δικαιοδοσίας υπέρ των ως άνω δικαστηρίων.

13. Στον πρώτο βαθμό, το tribunal d'arrondissement de Luxembourg (πρωτοδικείο, Λουξεμβούργο) έκρινε ότι δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσει την αγωγή, με το σκεπτικό ότι η αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης πρέπει να θεωρηθεί «καταναλωτής» κατά την έννοια του άρθρου 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II. Ως εκ τούτου, κατά το εν λόγω δικαστήριο, η ρήτρα παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας υπέρ των δικαστηρίων του Λουξεμβούργου πρέπει να μην εφαρμοστεί, επειδή δεν στοιχεί με τις διατάξεις παρεκκλίσεως που περιέχονται στο άρθρο 17 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II.

14. Στον δεύτερο βαθμό, το Cour d'appel (εφετείο, Λουξεμβούργο) επικύρωσε την κρίση ότι τα δικαστήρια του Λουξεμβούργου στερούνται διεθνούς δικαιοδοσίας να αποφανθούν επί της αγωγής.

15. Η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης άσκησε αναίρεση, όπου προέβαλε τρεις χωριστούς λόγους αναίρεσεως.

16. Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει, αφενός, ότι το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι ο πρώτος λόγος αναίρεσεως είναι αβάσιμος και, αφετέρου, ότι ο δεύτερος και ο τρίτος λόγος αναίρεσεως δεν έχουν ακόμη αποτελέσει το αντικείμενο οριστικής αποφάσεως του εν λόγω δικαστηρίου.

17. Με τον δεύτερο λόγο αναίρεσεως, με τον οποίο προβάλλεται παράβαση του άρθρου 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II, η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης ισχυρίζεται ότι το Cour d'appel (εφετείο) εσφαλμένως έκρινε ότι η επένδυση, στην οποία η αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης προέβη χάρη στη σύμβαση δανείου, έγινε για μη επαγγελματικούς σκοπούς.

18. Με τον τρίτο λόγο αναίρεσεως, με τον οποίο επίσης προβάλλεται παράβαση της ίδιας διατάξεως, η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης προσάπτει στο Cour d'appel (εφετείο) ότι δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η σύμβαση δανείου που συνήψε η αναιρεσίβλητη δεν εμπίπτει στην οδηγία 2008/48, η οποία αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής της τις συμβάσεις πιστώσεως συνολικού ποσού άνω των 75 000 ευρώ. Επομένως, κατά την αναιρεσείουσα της κύριας δίκης, ακόμη και αν η έννοια του «καταναλωτή» κατά το άρθρο 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II αποτελεί αυτοτελή έννοια, σύμβαση δανείου συνολικού ποσού άνω των 75 000 ευρώ δεν μπορεί να θεωρηθεί καταναλωτική σύμβαση για τους σκοπούς εφαρμογής της εν λόγω διατάξεως.

19. Λαμβανομένων υπόψη αυτών των λόγων αναίρεσεως, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/48 επηρεάζει τον ορισμό της έννοιας του «καταναλωτή» κατά το άρθρο 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II.

IV. Το προδικαστικό ερώτημα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

20. Ακριβώς υπό τις συνθήκες αυτές, το Cour de cassation de Luxembourg (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Λουξεμβούργο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Στο πλαίσιο συμβάσεως πιστώσεως, η οποία, λαμβανομένου υπόψη του συνολικού ποσού της πιστώσεως, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας [2008/48], μπορεί ένα πρόσωπο να θεωρηθεί “καταναλωτής” κατά την έννοια του άρθρου 15 της [Συμβάσεως του Λουγκάνο II], ελλείψει εθνικής διατάξεως για την εφαρμογή των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας σε τομείς που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της, για τον λόγο ότι η σύμβαση συνήφθη για σκοπό που θα μπορούσε να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική του δραστηριότητα;»

21. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 11 Δεκεμβρίου 2017.

22. Οι διάδικοι της κύριας δίκης, η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου, η Πορτογαλική και η Ελβετική Κυβέρνηση καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις στο Δικαστήριο.

V. Ανάλυση

A. Προκαταρκτική παρατήρηση

23. Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν, ελλείψει εθνικής διατάξεως που εφαρμόζει τις διατάξεις της οδηγίας 2008/48 σε τομείς εκτός του πεδίου εφαρμογής της, ένα πρόσωπο που έχει συνάψει για ιδιωτικούς σκοπούς σύμβαση πιστώσεως, η οποία, λόγω του συνολικού ποσού της, δεν εμπίπτει στην εν λόγω οδηγία, δύναται παρά ταύτα να θεωρηθεί καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II.

24. Μη την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι ο δεύτερος και ο τρίτος λόγος αναιρέσεως που προέβαλε η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης το οδήγησαν να θέσει ερώτημα στο Δικαστήριο σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II. Ωστόσο, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως δεν αφορά τη συνοχή μεταξύ της Συμβάσεως αυτής και της οδηγίας 2008/48. Φαίνεται ότι, με αυτόν τον λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης αμφισβητεί ότι η αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης ενήργησε για ιδιωτικούς σκοπούς κατά τη σύναψη της επίμαχης συμβάσεως.

25. Στο ίδιο πνεύμα, η Επιτροπή, με τις γραπτές παρατηρήσεις της, εκφράζει αμφιβολίες όσον αφορά την ίδια εκτίμηση του αιτούντος δικαστηρίου. Η δε Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου, χωρίς να αμφισβητεί αυτόν τον χαρακτηρισμό των πραγματικών περιστατικών, περιορίζεται να διατυπώσει *in abstracto* παρατηρήσεις σχετικά με τη φύση και τον σκοπό των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές.

26. Υπό τις περιστάσεις αυτές, νομίζω ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως καθώς και τα επιχειρήματα της Επιτροπής αφορούν την προκείμενη επί της οποίας στηρίχθηκε το αιτούν δικαστήριο. Πράγματι, το ερώτημα που τέθηκε στο Δικαστήριο δεν αφορά το αν, εκτός του συνολικού ποσού της πιστώσεως, άλλα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης συνηγορούν υπέρ της απόψεως ότι η αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης δεν πρέπει να θεωρηθεί καταναλωτής.

27. Εν πάση περιπτώσει, η αίτηση προδικαστικής απόφασης δεν περιέχει καμία πληροφορία που να καθιστά δυνατή την αυτεπάγγελτη ανάλυση αυτού του ζητήματος σε βάθος. Όλες οι πληροφορίες που τέθηκαν στη διάθεση του Δικαστηρίου προέρχονται από την αναιρεσείουσα της κύριας δίκης, η οποία αμφισβητεί την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του Λουξεμβούργου να αποφανθούν επί της αγωγής της. Ως εκ τούτου, ανεξάρτητα από τις αμφιβολίες που θα μπορούσε κανείς να έχει στο πλαίσιο αυτό, λαμβανομένης υπόψη της κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων δεν θα εξετάσω το ζήτημα αν η αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης ενήργησε για ιδιωτικούς σκοπούς κατά τη σύναψη της συμβάσεως πιστώσεως. Συνεπώς, θα περιορίσω τις παρούσες προτάσεις στην ανάλυση της νομικής προβληματικής που αντικατοπτρίζεται στο προδικαστικό ερώτημα, όπως αυτό διατυπώθηκε από το εθνικό δικαστήριο.

B. Οι θέσεις των μετεχόντων στην προδικαστική διαδικασία

28. Μόνον η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης θεωρεί ότι το άρθρο 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II αντιτίθεται στον χαρακτηρισμό ως καταναλωτή του δανειολήπτη που έχει συνάψει σύμβαση πιστώσεως η οποία, λόγω του ποσού της, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/48. Πρώτον, στηριζόμενη στην εισηγητική έκθεση της Συμβάσεως του Λουγκάνο II, η οποία συντάχθηκε από τον καθηγητή Fausto Pocar⁶, η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης υποστηρίζει ότι το άρθρο 15 της εν λόγω Συμβάσεως πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα της νομοθεσίας της Ένωσης και, ειδικότερα, της οδηγίας 2008/48⁷. Δεύτερον, η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης θεωρεί, κατ' ουσίαν, ότι, αποκλείοντας από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής τις συμβάσεις πιστώσεως άνω των 75 000 ευρώ, ο νομοθέτης έκρινε ότι τα πρόσωπα που συνάπτουν συμβάσεις πιστώσεως άνω του ποσού αυτού δεν χρειάζονται ειδική προστασία. Πάντως, το ευεργέτημα των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας όπως το άρθρο 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II δεν πρέπει να επεκτείνεται σε πρόσωπα ως προς τα οποία δεν δικαιολογείται ειδική προστασία.

29. Αντιθέτως, η αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης, η Πορτογαλική και η Ελβετική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, θεωρούν ότι η ερμηνεία του άρθρου 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II δεν εξαρτάται από την οδηγία 2008/48. Θεωρούν, κατ' ουσίαν, ότι η έννοια του «καταναλωτή» στη διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνεύεται αυτοτελώς και, ως εκ τούτου, ανεξάρτητα από τα όρια του συνολικού ποσού της πιστώσεως τα οποία καθορίζει το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2008/48.

Γ. Ανάλυση

30. Το προδικαστικό ερώτημα, όπως διατυπώθηκε από το αιτούν δικαστήριο, αναφέρεται στις έννοιες του «καταναλωτή» κατά τη Σύμβαση του Λουγκάνο II και την οδηγία 2008/48. Υπό το πρίσμα αυτό, το πραγματικό νομικό πρόβλημα που τίθεται στην υπό κρίση υπόθεση δεν αφορά άμεσα τους ορισμούς της έννοιας του «καταναλωτή» στη Σύμβαση του Λουγκάνο II και στην οδηγία 2008/48, αλλά τους ορισμούς των εννοιών της «συμβάσεως» και της «δικαιοπραξίας» στο άρθρο 15 της εν λόγω Συμβάσεως και στο άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας.

31. Πράγματι, στο πλαίσιο των δύο αυτών νομικών πράξεων, ο πυρήνας του ορισμού του όρου «καταναλωτής» είναι σε μεγάλο βαθμό ταυτόσημος.

32. Κατά το άρθρο 3, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/48, ως «καταναλωτής» νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, με τις δικαιοπραξίες που καλύπτει η εν λόγω οδηγία, επιδιώκει «σκοπούς που είναι άσχετοι με την εμπορική, επιχειρηματική ή επαγγελματική του δραστηριότητα».

6 ΕΕ 2009, C 319, σ. 1, στο εξής: έκθεση Pocar.

7 Βλ. σημείο 81 της εκθέσεως Pocar.

33. Ομοίως, κατά το άρθρο 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II, ο καταναλωτής είναι πρόσωπο το οποίο έχει συνάψει σύμβαση «που ο σκοπός [της] μπορεί να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου που [την] καταρτίζει».

34. Επομένως, τουλάχιστον στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, η κύρια διαφορά μεταξύ της ως άνω διατάξεως της οδηγίας 2008/48 και εκείνης της Συμβάσεως του Λουγκάνο II αφορά το γεγονός ότι ο καταναλωτής καταρτίζει, αντίστοιχα, «σύμβαση» και «δικαιοπραξίες που καλύπτει η [οδηγία 2008/48]».

35. Αν και η οδηγία 2008/48 δεν ορίζει τον όρο «δικαιοπραξία», ωστόσο εξειδικεύει, στο άρθρο 2, με τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», παράγραφος 2, τις συμβάσεις στις οποίες αυτή δεν εφαρμόζεται. Ειδικότερα, από το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της εν λόγω οδηγίας απορρέει ότι αυτή δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις πιστώσεως των οποίων το συνολικό ποσό είναι μικρότερο των 200 ευρώ ή μεγαλύτερο των 75 000 ευρώ.

36. Αντιθέτως, το δεύτερο μέρος του άρθρου 15, παράγραφος 1, της Συμβάσεως του Λουγκάνο II εξειδικεύει σε ποιες συμβάσεις που συνάπτονται από καταναλωτή κατά την ανωτέρω έννοια εφαρμόζονται οι διατάξεις του τίτλου II, τμήμα 4, της εν λόγω Συμβάσεως. Πάντως, η Σύμβαση του Λουγκάνο II δεν περιορίζει το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του τμήματος αυτού στις συμβάσεις των οποίων το ποσό είναι κατώτερο ή ανώτερο από μια συγκεκριμένη τιμή.

37. Επομένως εκτιμώ, για να ολοκληρώσω αυτό το μέρος της αναλύσεώς μου, ότι η έννοια της «συμβάσεως» κατά το άρθρο 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II και η έννοια της «δικαιοπραξίας» κατά την οδηγία 2008/48 είναι ανεξάρτητες η μία από την άλλη όταν πρόκειται για το συνολικό ποσό της πιστώσεως που χορηγήθηκε σε δανειολήπτη. Επιπλέον, η έννοια της «δικαιοπραξίας» κατά το άρθρο 3, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/48, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής, καθορίζει το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας και δεν έχει σκοπό να εφαρμόζεται εκτός του πλαισίου της οδηγίας αυτής. Επομένως, οι ορισμοί της έννοιας του «καταναλωτή» στη Σύμβαση του Λουγκάνο II και στην οδηγία 2008/48, οι οποίοι χαρακτηρίζουν τον καταναλωτή παραπέμποντας, αντιστοίχως, σε «σύμβαση» και «δικαιοπραξία», θεωρώ ότι και αυτοί είναι ανεξάρτητοι ο ένας από τον άλλον, τουλάχιστον όσον αφορά το συνολικό ποσό της πιστώσεως που χορηγήθηκε βάσει της σχετικής συμβάσεως.

38. Στη συνέχεια, λαμβάνοντας υπόψη τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι μετέχοντες στην προδικαστική διαδικασία, θα αντιπαραβάλω την προαναφερθείσα ερμηνεία, πρώτον, με τη νομολογία του Δικαστηρίου και την εκεί εκτιθέμενη αντίληψη περί συνοχής των εννοιών του δικαίου της Ένωσης και, δεύτερον, με τις σχετικές με το άρθρο 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II διευκρινίσεις της εκθέσεως Rosar. Τέλος, τρίτον, λαμβανομένης υπόψη της διατυπώσεως του προδικαστικού ερωτήματος, θα αναλύσω τις πιθανές συνέπειες που έχει για την απάντηση σε αυτό το ερώτημα η νομοθετική επιλογή όσον αφορά τη μεταφορά της οδηγίας 2008/48 στο εθνικό δίκαιο.

1. Συνοχή των εννοιών στο δίκαιο της Ένωσης

39. Κατανοώ το επιχειρήμα που προέβαλαν ορισμένοι από τους μετέχοντες στην προδικαστική διαδικασία ότι το Δικαστήριο έκρινε, στην απόφαση Vapenik⁸, ότι, προκειμένου να διασφαλιστεί, αφενός, η συμμόρφωση προς τους σκοπούς του νομοθέτη της Ένωσης στον τομέα των συμβάσεων που συνάπτουν οι καταναλωτές και, αφετέρου, η συνοχή του δικαίου της Ένωσης, πρέπει, ειδικότερα, να ληφθεί υπόψη η έννοια του «καταναλωτή», όπως αυτή περιλαμβάνεται σε άλλα νομοθετήματα του δικαίου της Ένωσης.

⁸ Απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790, σκέψη 25).

40. Μου φαίνεται σαφές ότι το κύριο μήνυμα αυτού του χωρίου της αποφάσεως Varenik⁹ αφορά όχι μόνον την ερμηνεία της έννοιας του «καταναλωτή», αλλά όλες τις έννοιες του δικαίου της Ένωσης. Ωστόσο, η άποψη ότι η έννοια της «συμβάσεως», κατά το άρθρο 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II, πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα της έννοιας της «δικαιοπραξίας» κατά το άρθρο 3, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/48, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής, δεν μου φαίνεται πειστική.

41. Είναι αλήθεια ότι η Σύμβαση του Λουγκάνο II δεν δεσμεύει μόνον κράτη μέλη της Ένωσης. Ωστόσο, μολονότι το εδαφικό πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως του Λουγκάνο II είναι ευρύτερο από εκείνο του κανονισμού 44/2001¹⁰ και από εκείνο του διαδόχου του, ήτοι του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012¹¹, η σημασία του κύριου μηνύματος της αποφάσεως Varenik¹² στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως είναι ότι η εν λόγω Σύμβαση και οι εν λόγω κανονισμοί έχουν τον ίδιο σκοπό, την ίδια συστηματική και τους ίδιους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας¹³. Εξάλλου, τα δικαστήρια που καλούνται να εφαρμόσουν και να ερμηνεύσουν τη Σύμβαση του Λουγκάνο II οφείλουν να εξασφαλίζουν συγκλίνουσα ερμηνεία των αντίστοιχων διατάξεων των εν λόγω νομικών πράξεων¹⁴. Συνεπώς, πρώτον, η Σύμβαση του Λουγκάνο II πρέπει να εξετάζεται στο πλαίσιο μιας συνεχούς αλληλεπιδράσεως μεταξύ του καθεστώτος των Βρυξελλών και του καθεστώτος του Λουγκάνο¹⁵. Δεύτερον, όπως οι διατάξεις των εν λόγω κανονισμών, οι έννοιες που περιλαμβάνονται στο άρθρο 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II πρέπει να ερμηνεύονται αυτοτελώς, με παραπομπή κυρίως στο σύστημα και στους σκοπούς της εν λόγω Συμβάσεως, προκειμένου να διασφαλίζεται η ομοιόμορφη εφαρμογή της Συμβάσεως του Λουγκάνο II σε όλα τα κράτη που δεσμεύονται από αυτήν¹⁶.

42. Τούτου λεχθέντος, δεν νομίζω ότι είναι δυνατόν να αντληθούν διδάγματα από την απόφαση Varenik¹⁷ ώστε να υποστηριχθεί αρνητική απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα στην υπό κρίση υπόθεση.

43. Πρώτον, στην απόφαση εκείνη, το Δικαστήριο ερμήνευσε τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) 805/2004¹⁸, ο οποίος αποτελεί μέρος του νομικού πλαισίου με το οποίο η Ένωση σκοπεί να αναπτύξει τη δικαστική συνεργασία στις αστικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακά αποτελέσματα. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, λαμβανομένου υπόψη του *συμπληρωματικού χαρακτήρα* των κανόνων που εισήγαγε ο κανονισμός 805/2004 σε σχέση με τους κανόνες που περιλαμβάνει ο κανονισμός 44/2001, οι διατάξεις του δεύτερου έχουν ιδιαίτερη σημασία¹⁹. Εν συνεχεία, πάντοτε στο πλαίσιο της συνοχής των νομικών πράξεων του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο παρέπεμψε²⁰ στην

9 Απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790, σκέψη 25).

10 Κανονισμός του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1).

11 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1).

12 Απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790, σκέψη 25).

13 Πρβλ. γνωμοδότηση 1/03 (Νέα Σύμβαση του Λουγκάνο) της 7ης Φεβρουαρίου 2006 (EU:C:2006:81, σκέψη 152).

14 Βλ. πρωτόκολλο 2 για την ομοιόμορφη ερμηνεία της σύμβασης και για τη μόνιμη επιτροπή (ΕΕ 2007, L 339, σ. 27). Βλ., επίσης, απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Schlömp (C-467/16, EU:C:2017:993, σκέψη 47).

15 Βλ. προτάσεις μου στην υπόθεση Schlömp (C-467/16, EU:C:2017:768, σημείο 23).

16 Βλ. απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 22), καθώς και προτάσεις μου στην υπόθεση αυτή (C-375/13, EU:C:2014:2135, σημείο 33).

17 Απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

18 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τη θέσπιση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις (ΕΕ 2004, L 143, σ. 15).

19 Απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2013, Varenik (C-508/12, EU:C:2013:790, σκέψη 25). Όσον αφορά τον συμπληρωματικό χαρακτήρα του κανονισμού 805/2004, βλ., επίσης, αιτιολογική σκέψη 20 του ίδιου κανονισμού, κατά την οποία η αίτηση για πιστοποιητικό ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις θα πρέπει να είναι προαιρετική για τον πιστωτή, ο οποίος μπορεί αντί αυτής να επιλέξει το σύστημα αναγνώρισεως και εκτελέσεως που προβλέπεται από τον κανονισμό 44/2001 ή από άλλες νομικές πράξεις της Ένωσης.

20 Απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2013, Varenik (C-508/12, EU:C:2013:790, σκέψεις 26 και 29).

οδηγία 93/13/ΕΟΚ²¹ και στον κανονισμό 593/2008²². Η επιλογή των δύο αυτών νομικών πράξεων του δικαίου της Ένωσης στο πλαίσιο της αποφάσεως Varenik²³ μου φαίνεται προφανής. Ο κανονισμός 593/2008 θεσπίζει κανόνες άρσεως συγκρούσεων οι οποίοι είναι, με τη σειρά τους, συμπληρωματικοί σε σχέση με τους περί διεθνούς δικαιοδοσίας κανόνες του κανονισμού 44/2001²⁴, ενώ η οδηγία 93/13, έστω και αν εναρμονίζει, όπως η οδηγία 2008/48, διατάξεις ουσιαστικού δικαίου, έχει, κατ' αρχήν, εφαρμογή σε όλες τις συμβάσεις που συνάπτονται από καταναλωτές και, ως εκ τούτου, *θεσπίζει ένα καθολικό κριτήριο*²⁵ προστασίας για τους καταναλωτές εντός της Ένωσης²⁶.

44. Επομένως, υπό το πρίσμα της αποφάσεως Varenik²⁷, η επιλογή των νομικών πράξεων του δικαίου της Ένωσης που λαμβάνονται υπόψη κατά την ερμηνεία των εννοιών άλλης νομικής πράξεως δεν είναι τυχαία. Είναι ενδεικτικό ότι, ακόμη και αν η υπόθεση που οδήγησε στην απόφαση εκείνη αφορούσε την καταβολή του οφειλομένου ποσού βάσει συμβάσεως δανείου χρημάτων, το Δικαστήριο δεν παρέπεμψε στην οδηγία 2008/48. Συναφώς, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως, δεν νομίζω ότι η οδηγία 2008/48 θα μπορούσε να ασκήσει αποφασιστική επιρροή για την ερμηνεία του άρθρου 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II.

45. Δεύτερον, στην απόφαση Varenik²⁸, το Δικαστήριο άντλησε από τις τρεις προαναφερθείσες νομικές πράξεις του δικαίου της Ένωσης ένα ενιαίο και αρκετά γενικό δίδαγμα, κατά το οποίο ο προβλεπόμενος από τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης σκοπός προστασίας των καταναλωτών, ο οποίος αποβλέπει στην αποκατάσταση της ισότητας μεταξύ των συμβαλλομένων στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ καταναλωτή και επαγγελματία, αποκλείει την εφαρμογή των διατάξεων αυτών σε πρόσωπα ως προς τα οποία δεν δικαιολογείται η παροχή της προστασίας αυτής²⁹. Πάντως, η άποψη ότι, λόγω ενός συμβατικού όρου όπως το συνολικό ποσό της πιστώσεως, ο συμβαλλόμενος στη σύμβαση αυτή δεν πρέπει να θεωρηθεί καταναλωτής κατά την έννοια μιας οδηγίας, δεν μπορεί να αποτελέσει τέτοιο γενικό δίδαγμα, συγκρίσιμο με εκείνο που αναφέρει η απόφαση Varenik³⁰.

21 Οδηγία του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ 1993, L 95, σ. 29).

22 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη I) (ΕΕ 2008, L 177, σ. 6).

23 Απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

24 Συναφώς, επισημαίνω ότι το Δικαστήριο ακολούθησε παρόμοια συλλογιστική στις αποφάσεις της 26ης Μαΐου 1982, Ivenel (133/81, EU:C:1982:199, σκέψη 15), και της 8ης Μαρτίου 1988, Arcado (9/87, EU:C:1988:127, σκέψη 15). Στις αποφάσεις αυτές, το Δικαστήριο αναφέρθηκε σε διατάξεις της Συμβάσεως περί της εφαρμοστέας νομοθεσίας επί των ενοχών εκ συμβάσεως η οποία υπεγράφη στη Ρώμη στις 19 Ιουνίου 1980 (ΕΕ 1980, C 282, σ. 1), κατά την ερμηνεία μιας από τις διατάξεις της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7). Για άλλο παράδειγμα της συλλογιστικής αυτής, βλ. απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2002, Baten (C-271/00, EU:C:2002:656, σκέψη 43), όπου το Δικαστήριο ερμήνευσε τις διατάξεις της τελευταίας αυτής Συμβάσεως υπό το πρίσμα του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73), ο οποίος θέσπιζε κανόνες για τον συντονισμό των εθνικών νομοθεσιών περί κοινωνικής ασφάλισης.

25 Όσον αφορά τον ρόλο της οδηγίας 93/13 στο σύστημα του δικαίου της Ένωσης, βλ. πρόσφατες προτάσεις μου στις υποθέσεις Abanca Corporación Bancaria και Bankia (C-70/17 και C-179/17, EU:C:2018:724, σημεία 52 έως 55).

26 Βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2015, Holterman Ferho Exploitatie κ.λπ. (C-47/14, EU:C:2015:574, σκέψεις 41 και 42), όπου το Δικαστήριο ερμήνευσε την έννοια του «εργαζόμενου» κατά το άρθρο 18 του κανονισμού 44/2001 υπό το πρίσμα των ερμηνειών που δόθηκαν στην εν λόγω έννοια στο πλαίσιο του άρθρου 45 ΣΛΕΕ καθώς και διαφόρων νομοθετημάτων της Ένωσης. Συναφώς, με βάση τις ερμηνείες αυτές, το Δικαστήριο επαναπροσδιόρισε τον καθολικό ορισμό ή, τουλάχιστον, τον γενικό ορισμό της έννοιας του «εργαζόμενου» στο δίκαιο της Ένωσης.

27 Απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

28 Απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790, σκέψεις 26 έως 31).

29 Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από την απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, Schrems (C-498/16, EU:C:2018:37, σκέψη 28), όπου το Δικαστήριο επιβεβαίωσε την απόφαση Varenik κατά την οποία πρέπει να λαμβάνεται υπόψη επίσης η έννοια του «καταναλωτή» σε άλλα νομοθετήματα του δικαίου της Ένωσης. Ωστόσο, με εξαίρεση μια αρκετά γενική παραπομπή στο άρθρο 169, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, η απόφαση Schrems δεν περιέχει παραπομπές σε άλλες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης. Συγκεκριμένα, μετά την παραπομπή στο άρθρο 169, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο έκρινε ότι ερμηνεία της έννοιας του «καταναλωτή» η οποία θα απέκλειε ορισμένες δραστηριότητες θα κατέληγε στην παρεμπόδιση της αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων που οι καταναλωτές έχουν έναντι των επαγγελματιών αντισυμβαλλομένων τους και ότι μια τέτοια ερμηνεία θα αντέβαινε στον σκοπό, που διατυπώνεται σε αυτό το άρθρο της Συνθήκης, να προωθηθεί το δικαίωμά τους να οργανώνονται προκειμένου να υπερασπίσουν τα συμφέροντά τους. Θα μπορούσε μάλιστα να υποστηριχθεί ότι, παρά το γεγονός ότι η απόφαση Schrems παραπέμπει στην απόφαση Varenik (σκέψη 28), δεν πρόκειται για συντονισμένη ερμηνεία της έννοιας του «καταναλωτή» αλλά για συστηματική ερμηνεία καθιστώσα δυνατή τη διασφάλιση της πρακτικής αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης και του σκοπού του προστασίας των καταναλωτών.

30 Απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

46. Τέλος, τρίτον, ακόμη και στο πλαίσιο των κανονισμών οι οποίοι, όπως αναφέρεται στις αιτιολογικές τους σκέψεις, ρητώς επιδιώκουν τη συνοχή³¹, δηλαδή των κανονισμών 864/2007 και 44/2001, το Δικαστήριο έκρινε, στην απόφαση *Kainz*³², η οποία είναι μεταγενέστερη της αποφάσεως *Varenik*³³, ότι «[σ]ε καμία περίπτωση η επιδιωκόμενη συνέπεια δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα ερμηνεία των διατάξεων του κανονισμού 44/2001 μη συνάδουσα προς το σύστημα και τους σκοπούς αυτού».

47. Πράγματι, οι σκοποί της οδηγίας 2008/48 και της Συμβάσεως του Λουγκάνο II ποικίλλουν σημαντικά. Η οδηγία 2008/48 αποσκοπεί στην εναρμόνιση ορισμένων πτυχών της ρυθμίσεως που διέπει τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστωσης, ιδίως όσον αφορά τους όρους σχετικά με την ενημέρωση του καταναλωτή/δανειολήπτη, ενώ η Σύμβαση του Λουγκάνο II έχει ως στόχο να καθορίσει τους κανόνες για τον προσδιορισμό του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση διαφοράς σε αστική ή εμπορική υπόθεση. Όσον αφορά τη Σύμβαση αυτή, οι διατάξεις του τίτλου της II, τμήμα 4, διαπνέονται από το μέλημα να προστατευθεί ο καταναλωτής ως ο συμβαλλόμενος που τεκμαίρεται ότι είναι οικονομικά ασθενέστερος και νομικά λιγότερο έμπειρος από τον αντισυμβαλλόμενο του.

48. Ο παραλληλισμός τον οποίο αναφέρει το αιτούν δικαστήριο με το προδικαστικό ερώτημα, δηλαδή το ότι τα κατά την οδηγία 2008/48 όρια του συνολικού ποσού της πιστώσεως οριοθετούν την εμβέλεια του άρθρου 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II, θα οδηγούσε σε μια κατάσταση όπου πρόσωπα που έχουν συνάψει σύμβαση πιστώσεως ποσού κατώτερου των 200 ευρώ δεν θα θεωρούνταν «καταναλωτές» και δεν θα μπορούσαν να επικαλεστούν αυτή τη διάταξη της Συμβάσεως του Λουγκάνο II. Ωστόσο, νομίζω ότι μια τέτοια κατάσταση δεν θα ήταν σύμφωνη με τους σκοπούς της Συμβάσεως του Λουγκάνο II. Είναι προφανές ότι δεν υπάρχει ουσιαστική διαφορά ως προς την τεκμαιρόμενη αδυναμία ορισμένου προσώπου το οποίο έχει συνάψει σύμβαση πιστώσεως 100 ευρώ σε σχέση με το πρόσωπο που έχει συνάψει σύμβαση πιστώσεως 200 ευρώ.

49. Εν κατακλείδι, άλλες νομικές πράξεις του δικαίου της Ένωσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά την ερμηνεία των διατάξεων της Συμβάσεως του Λουγκάνο II, ή των διατάξεων του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου της Ένωσης γενικά. Επομένως, οι νομικές αυτές πράξεις μπορούν να είναι ενδεικτικές της ερμηνείας που πρέπει να δοθεί στις έννοιες που περιέχονται σε τέτοιες διατάξεις.

50. Εντούτοις, στο πλαίσιο μιας τέτοιας ερμηνείας η οποία στηρίζεται σε άλλες νομικές πράξεις του δικαίου της Ένωσης, απαιτείται προσοχή λαμβανομένου υπόψη του κινδύνου να συναχθούν υπερβολικά συμπεράσματα. Στο πλαίσιο αυτό, πρώτον, οι νομικές αυτές πράξεις πρέπει να επιλεγούν προσεκτικά, με γνώμονα τη σχέση τους με την ερμηνευόμενη πράξη και τον ρόλο τους στο σύστημα του δικαίου της Ένωσης. Δεύτερον, μολονότι από τέτοιες πηγές εμπνεύσεως μπορούν να αντληθούν γενικά διδάγματα, τα διδάγματα αυτά δεν μπορούν να αφορούν όλες τις λεπτομέρειες με τις οποίες ο νομοθέτης της Ένωσης καθορίζει το πεδίο εφαρμογής των νομικών πράξεων που έχουν συγκεκριμένη και περιορισμένη εμβέλεια. Τέλος, τρίτον, συνεκτική ερμηνεία των εννοιών που περιέχονται σε πράξεις του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου της Ένωσης δεν μπορεί να οδηγήσει σε ερμηνεία των διατάξεων των πράξεων αυτών ξένη προς το σύστημα και τους σκοπούς των εν λόγω πράξεων.

51. Επομένως, υπό το πρίσμα των τριών αυτών εκτιμήσεων, δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο παραλληλισμός στον οποίο αναφέρεται το προδικαστικό ερώτημα όσον αφορά τις έννοιες της Συμβάσεως του Λουγκάνο II και της οδηγίας 2008/48.

31 Κατά την αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού (ΕΚ) 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (Ρώμη II) (ΕΕ 2007, L 199, σ. 40), το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής και οι διατάξεις του εν λόγω κανονισμού θα πρέπει να συνάδουν με τον κανονισμό 44/2001 και με τα νομοθετήματα σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές.

32 Απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 2014 (C-45/13, EU:C:2014:7, σκέψη 20).

33 Απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2013 (C-508/12, EU:C:2013:790).

2. Η έκθεση Roscar

52. Όπως αναφέρουν με τις γραπτές παρατηρήσεις τους διάφοροι από τους μετέχοντες στην προδικαστική διαδικασία, από το σημείο 81 της εκθέσεως Roscar προκύπτει ότι η ευρεία έννοια του όρου «συμβάσεις καταναλωτή», η οποία γίνεται δεκτή στο πλαίσιο του άρθρου 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II, καλύπτει όλες τις συμβάσεις που διέπονται από τις οδηγίες της Ένωσης ως συμβάσεις καταναλωτή, συμπεριλαμβανομένων των συμβάσεων βάσει των οποίων ο πιστωτής χορηγεί ή δεσμεύεται να χορηγήσει σε καταναλωτή πίστωση υπό μορφή προθεσμιακής πληρωμής, δανείου ή οποιασδήποτε άλλης παρόμοιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσεως, καθόσον εμπίπτουν στην οδηγία 87/102/ΕΟΚ³⁴, η οποία, υπενθυμίζω, καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2008/48³⁵.

53. Ωστόσο, το συμπέρασμα το οποίο η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης συνήγαγε από αυτό το χωρίο της εκθέσεως Roscar, ότι πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα, δεν φαίνεται να στοιχεί με την πρόθεση του συντάκτη της εν λόγω εκθέσεως.

54. Όπως η Επιτροπή, φρονώ ότι, για να γίνει κατανοητό το σημείο 81 της εκθέσεως Roscar, πρέπει να εστιαστεί ο ρόλος του άρθρου 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II στο σύστημα των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας το οποίο εισήγαγε η εν λόγω Σύμβαση.

55. Βάσει του προγενέστερου της Συμβάσεως του Λουγκάνο II καθεστώτος, ήτοι της πρώτης Συμβάσεως του Λουγκάνο³⁶, οι διατάξεις του τίτλου II, τμήμα 4, είχαν εφαρμογή, σύμφωνα με το άρθρο 13 της εν λόγω Συμβάσεως, σε περιορισμένες κατηγορίες συμβάσεων. Το άρθρο 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II διευρυνε σημαντικά το φάσμα των συμβάσεων που καλύπτονται από τις διατάξεις του τμήματος αυτού.

56. Πράγματι, όπως προκύπτει από το σημείο 81 της εκθέσεως Roscar, ενώ το άρθρο 13, πρώτο εδάφιο, σημείο 3, της Συμβάσεως του Λουγκάνο αναφέρει «κάθε άλλη σύμβαση που έχει ως αντικείμενο παροχή υπηρεσιών ή προμήθεια ενσωμάτων κινητών», το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της Συμβάσεως του Λουγκάνο II αφορά «όλες τις άλλες περιπτώσεις», χωρίς κανένα περιορισμό ως προς το αντικείμενο της οικείας συμβάσεως. Για να καταστεί εμφανής η αναμόρφωση του πεδίου εφαρμογής των διατάξεων του τίτλου II, τμήμα 4, της Συμβάσεως του Λουγκάνο, η έκθεση Roscar παραπέμπει σε διάφορες οδηγίες του δικαίου της Ένωσης. Πάντως, οι παραπομπές αυτές δεν είναι δυνατόν να σημαίνουν ότι το πεδίο εφαρμογής των εν λόγω οδηγιών, αφενός, και εκείνο της Συμβάσεως του Λουγκάνο, αφετέρου, συντονίζονται ως προς όλες τις λεπτομέρειες. Αντιθέτως, οι παραπομπές αυτές χρησιμεύουν ως παράδειγμα για τις συμβάσεις οι οποίες, λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου τους, καλύπτονται από τις διατάξεις του τίτλου II, τμήμα 4, της Συμβάσεως του Λουγκάνο II.

57. Επομένως, η ανάγνωση της εκθέσεως Roscar δεν οδηγεί στο συμπέρασμα ότι σύμβαση η οποία, λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της, εμπίπτει γενικά στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/48 αλλά η οποία, λόγω του συνολικού ποσού της πιστώσεως, αποκλείεται από το ως άνω πεδίο εφαρμογής, δεν καλύπτεται αυτομάτως από τις διατάξεις του τίτλου II, τμήμα 4, της Συμβάσεως του Λουγκάνο II.

34 Οδηγία του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη (ΕΕ 1987, L 42, σ. 48).

35 Σημειώνω συναφώς ότι οι εν λόγω μετέχοντες στην προδικαστική διαδικασία δίνουν διαφορετικές ερμηνείες στο σημείο 81 της εκθέσεως Roscar. Η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης θεωρεί ότι το άρθρο 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα της οδηγίας 2008/48. Η Ελβετική Κυβέρνηση ερμηνεύει το σημείο 81 της εκθέσεως Roscar υπό την έννοια ότι όλες οι συμβάσεις που εμπίπτουν στην οδηγία 2008/48 εμπίπτουν επίσης στην έννοια των «συμβάσεων καταναλωτή» τις οποίες αφορά η Σύμβαση του Λουγκάνο II. Ωστόσο, δεν μπορεί να συναχθεί, αντιθέτως, ότι συμβάσεις αποκλείονται αυτόματα από το πεδίο εφαρμογής των περιεχομένων στη Σύμβαση του Λουγκάνο II διατάξεων περί προστασίας των καταναλωτών απλώς και μόνον επειδή οι συμβάσεις αυτές δεν εμπίπτουν στην προαναφερθείσα οδηγία ή στις νομικές πράξεις που τη διαδέχθηκαν, ήτοι στην οδηγία 2008/48. Αντιθέτως, η Επιτροπή μάλλον υποστηρίζει την εκτεθείσα στα σημεία 55 και 56 των παρουσών προτάσεων ερμηνεία του σημείου 81 της εν λόγω εκθέσεως.

36 Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, υπογραφείσα στο Λουγκάνο στις 16 Σεπτεμβρίου 1988 (ΕΕ 1988, L 319, σ. 9, στο εξής: Σύμβαση του Λουγκάνο).

3. *Συνέπειες που η νομοθετική επιλογή όσον αφορά τη μεταφορά της οδηγίας 2008/48 έχει για την απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα*

58. Το προδικαστικό ερώτημα είναι διατυπωμένο κατά τέτοιον τρόπο ώστε με αυτό ζητείται να εξακριβωθεί αν η απάντηση στο ερώτημα αυτό εξαρτάται από την επιλογή του εθνικού νομοθέτη να εφαρμόσει σε τομείς που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2008/48 διατάξεις που μετέφεραν την εν λόγω οδηγία στο εθνικό δίκαιο. Αυτή η ευχέρεια των κρατών μελών αναγνωρίζεται ρητώς στην αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας 2008/48, η οποία αναφέρει ότι «τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να διατηρούν ή να θεσπίζουν νομοθετικές διατάξεις αντίστοιχες προς τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας ή προς ορισμένες από τις διατάξεις της σχετικά με συμβάσεις πίστωσης που δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, π.χ. συμβάσεις πίστωσης που αφορούν ποσά κάτω των 200 ευρώ ή άνω των 75 000 ευρώ».

59. Ωστόσο, υπό το πρίσμα των ανωτέρω εκτιμήσεων, και ιδίως αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι οι έννοιες του άρθρου 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II πρέπει να ερμηνεύονται αυτοτελώς, το μόνο συμπέρασμα στο οποίο θα μπορούσε να καταλήξει κανείς είναι ότι η επιλογή του εθνικού νομοθέτη όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων που θεσπίστηκαν κατά τη μεταφορά της οδηγίας 2008/48 δεν ασκεί επιρροή στο πλαίσιο του νομικού ζητήματος που τίθεται με το προδικαστικό ερώτημα.

60. Επιπλέον, όπως παρατηρεί η Ελβετική Κυβέρνηση, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ορισμένα από τα κράτη που δεσμεύονται από τη Σύμβαση του Λουγκάνο II δεν εφαρμόζουν την οδηγία 2008/48. Επομένως, ανεξαρτήτως της ερμηνείας που θα δοθεί στο προδικαστικό ερώτημα, ενδέχεται να προκύψει ότι το δίκαιο του συγκεκριμένου κράτους δεν περιέχει διατάξεις για τη μεταφορά της οδηγίας 2008/48.

61. Κατόπιν της ανωτέρω αναλύσεως, θεωρώ ότι πρόσωπο που για ιδιωτικούς σκοπούς έχει συνάψει σύμβαση πιστώσεως δεν χάνει την ιδιότητα του καταναλωτή κατά την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, της Συμβάσεως του Λουγκάνο II όταν η επίμαχη σύμβαση πιστώσεως δεν εμπίπτει στην οδηγία 2008/48 λόγω του συνολικού ποσού της πιστώσεως. Εξάλλου, υπό το πρίσμα της νομολογίας του Δικαστηρίου, τα κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της εν λόγω οδηγίας όρια σχετικά με το συνολικό ποσό της πιστώσεως δεν μπορούν να μεταφερθούν στο άρθρο 15, παράγραφος 1, της Συμβάσεως του Λουγκάνο II³⁷. Η κρίση αυτή δεν κλονίζεται από διευκρινίσεις που περιέχονται στην έκθεση Rocar³⁸. Τέλος, δικαστήριο που εξετάζει την εφαρμογή του άρθρου 15 της Συμβάσεως του Λουγκάνο II δεν δεσμεύεται από λεπτομερείς διατάξεις ουσιαστικού δικαίου που θεσπίστηκαν κατά τη μεταφορά της οδηγίας 2008/48 στο εσωτερικό δίκαιο. Ο παραλληλισμός τον οποίο αναφέρει το προδικαστικό ερώτημα δεν είναι αναγκαίος³⁹.

VI. Πρόταση

62. Υπό το πρίσμα του συνόλου των προηγούμενων εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στο προδικαστικό ερώτημα του Cour de cassation (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Λουξεμβούργο) την ακόλουθη απάντηση:

Το άρθρο 15 της Συμβάσεως για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, που υπεγράφη στις 30 Οκτωβρίου 2007, της οποίας η σύναψη εγκρίθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με την απόφαση 2009/430/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2008, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι πρόσωπο που για ιδιωτικούς σκοπούς έχει συνάψει σύμβαση πιστώσεως δεν χάνει την ιδιότητα του καταναλωτή κατά την έννοια του άρθρου

37 Βλ. σημεία 58 έως 60 των παρούσων προτάσεων.

38 Βλ. σημείο 57 των παρούσων προτάσεων.

39 Βλ. σημεία 49 έως 51 των παρούσων προτάσεων.

αυτού όταν η επίμαχη σύμβαση δεν εμπίπτει, λόγω του συνολικού ποσού της πιστώσεως, στην οδηγία 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου.